

Lívið er eitt spæl

Ráðið fyrri Ferðslutrygd, Bileftirlitið, Føroya Koyrilærafelag og Bókadeild Føroya Lærarafelags hava tikið stig til at samstarva um útgávu av bókini »Lívið er eitt spæl«.

Bókin er upprunaliga norsk, men í týðingini er hon bæði staðfærd og lagað til føroysk vidoðskifti, og hesum hevur Sjúrdur Gullbein staðið fyrri. Skrivað bókina upprunaliga hevur Erling Pedersen.

»Lívið er eitt spæl« er ungdomsbók, sum í skaldsøguformi víðger avleiðingar, sum ferðsluvánlukkur kunnu hava við sær. Her verða evni havd á lofti, sum hava stóran týðning fyrri ungdom - eitt nú kærleiki, sum jú ikki altíð er so lættur at finna út av. Eisini verður komið inn á trúanina eftir ferð og spennings og trongdina hjá ungum monnum at vísa seg fyrri gentum.

Men bókin er eisini um tað, at gerast vaksin og skula taka ábyrgd av egnum gerðum. Um sjálva søgugongdina kann verða sagt, at vit uppliva fyrst káta og trupulleikaleysa ungdomslívið, sum við eitt verður broytt, tann dagin vanlukkan hendur.

Høvudspersónurin í bókini er Eyði - tað er hann, ið greiðir frá. Besti vinmaður hansara er Áki, og teir eru altíð saman. Áki hevur júst tikið koyrkort, so nú bert alt til. Men so kemur Lisa upp í leikin...

Endamálið við útgávu ni er at geva koyrilærum

eitt amboð, sum kann gera tað lættari at koma í gongd við at víðgera menniskjaligu avleiðingarnar av ferðsluvánlukkum í koyriundirvisingini. Hóast bókin nemur við sera álvarslig og dýpur evni, so er málbúnaðurin í bókini lættur og vælhyrður og mangar ikki sørt skemtiligur - og tí er bókin lætt at lesa. Tá ið so næmingarnir hava lisið bókina, er so møguleiki at víðgera innihaldið. Til hetta endamálið er gjørt eitt uppgávubláð við spurningum og uppleggi til kjak.

Bókin verður, ókeypis, latin øllum ungdomi, sum tey næstu 3-4 árin fer at taka koyrikort, og tað vera koyrilærarar, sum lata hana út, tá ið fólk melda seg til koyriundirvising hjá teimum. Sjálva høvudsbókagoymsluna kemur Ferðslutrygd av hava um hendi.

Almenni útgávudagurin hjá bókini er friggjadagin 29. januar 1998 og í hesum sambandi eru koyrilærarar bodnir á eitt skeið í hølunum hjá Ferðslutrygd Yviri við Strond 21, henda dag kl. 10.00, har kunnað verður um, hvussu bókin kann verða nýtt.

Bókin fæst til keyps í bókahandlunum, so tey, ið hava tikið koyrikortið, hava eisini høvi at ognar sær hesa sera viðkomandi bók. Stuðlað útgávu ni hevur oljusamtakið Texaco-Conoco-Murphy, Suðuroyar Sparikassi, Norðoya Sparikassi og Norðurlendska Ráðharraráðið.

Sjónarmið

Stjórnmalanevnd

Harri formaður

Til víðgerðar er uppskot til lögtingslóg um setan av stjórnmalanevnd, sett fram av Javnaðarflokkinum.

Tvær reisur fyrr hava líkandi uppskot verið til víðgerðar á lögtingi. Framtíðarstøða Føroya, sum Tjóðveldisflokkurin legði fram, og eitt frá Javnaðarflokkinum. Tað førði til stjórnarkreppu.

Hetta uppskotið er eisini frá Javnaðarflokkinum. Uppskotið gongur út uppá, at seta eina 13-mannanevnd, sum skal:

1. Kanna og lýsa verandi ríkisráttaligu støðu Føroya.
2. Kanna og lýsa hvørjir karmarnir eru fyrri broyting, og hvør formliga broytingarmannagongdin eigur at vera.

3. Gera uppskot um nýggja skipan við stórra sjálvræði og 4. víðgera allar stjórnmalaspurningar, sum nevndin heldur hava týðning.

Í álitinum til lögtingsmál nr. 6/1996, fyrireiking til setan av stjórnmalanevnd, sum fall, søgdu fyra minnilutar teirra hugsan um tað uppskotið.

Umboð Sambandsflokksins (Björn á Heygum og Maria Hansen) avvistu uppskotið, og teimum tók eg fullt undir við.

Umboð Fólkaflaksins (Rúna Sivertsen og Kjartan I. Joensen) hildu tað vera bæði rætt og neyðugt at fáa broytingar í víðurskiptini millum Føroyar-Danmark, fyrri at fáa stórra sjálvræði, bæði fíggarliga og statsráttarlaga.

Umboð Javnaðarflokksins (Marita Petersen) legði stórsta dentin á ikki at fortelja hvat tað er Javnaðarflokkurin vil. Hon segði m.a., eg endurtaki: »Fyri ikki framman undan at styggja nakran flokk frá at víðgera málið, og fyrri ikki at lesa málið fast, áðrenn spurningurin um setan av stjórnmalanevnd er víðgjörður, valdi Javnaðarflokkurin í víðmerkingunum til uppskotið ikki at siga nakað útkiligt um flokksins støðu til ymsu spurningarnar... o.s.fr.«

Síðan hevði Marita Petersen nakrar almennar ella generellar víðmerkingar um avgerðarrætt og ábyrgd og ásetan av avtalum. Alt hetta kann gerast innan víðu karmarnar av verandi heimastýrslóg.

Bóðskapurin frá Javnaðarflokkinum er: Sig onki fyrri enn nevndin er sett. Tá hava Tjóðveldisflokkurin og Javnaðarflokkurin og yvirtøku- og loysingarflokkarnir hond og hálsrætt yvir nevndini og kunnu gera tað teimum lystir. Hetta er bóðskapurin.

Umboð Tjóðveldisflokksins (Signar á Brúnni) setur onki uppskot fram. Tað nýtist honum heldur ikki. Mótsett Javnaðarflokkinum, Fólkaflakkinum og hinum loysingarflokkinum hevur

hesin flokkur altíð torað at sagt tað hann meinar.

Harri formaður

Støðan á Føroya Lögtingi er óbroytt síðan miðjuna av sjeitiárunum. Síðan tá er tað støðugt vordið greiðari, at bert ein sambandsflokkur er Føroyum, og at hinir flokkarnir vilja arbeiða fram móti loysingini.

Hetta er ein sannroynd, hóast bert ein av loysingarflokkinum torir at víðgera sína sonnu støðu alment.

Ikki bert nógvir politiskir flokkar, men eisini nógvir persónar, bæði føroyingar og danir, bera upp undir at broyta heimastýrslógina.

Eg havi tósáð við nógvar, eg havi lisið nógvar tilfar frá hesum flokkum og persónum. Enn havi eg onga grundgeving fyrri at broyta heimastýrslógina fingið frá nøkrum, uttan grundgevingina frá Tjóðveldisflokkinum. Vit skulu loysa frá Danmark. Sjálvt skilamaðurin, Bent Klinte, hevur í dag í Sosialinum onki uppskot til broytingar út yvir eitt »serviceeftirlit«.

Tjóðveldismenn siga, at vit ikki kunnu kenna ábyrgd fyrr enn vit hava fingið loysingina. Teir skuldu verið teir fyrstu til at vita tað. Teir royndu at reka føroyska samfelagið í seinnu helvt av áttatiárunum. Teir høvdu friar hendur til at gera alt tað teimum lysti, eisini at læna pening runt allan heiminn. Úrslitið kenna vit, og hetta úrslitið er høvudsorsøkin til fíggarligu støðu okkara í dag.

Vit í Sambandsflokkinum eru grundleggjandi ósamdir við hinar flokkarnar um hesi víðurskiptini. Vit eru ímóti at loysa.

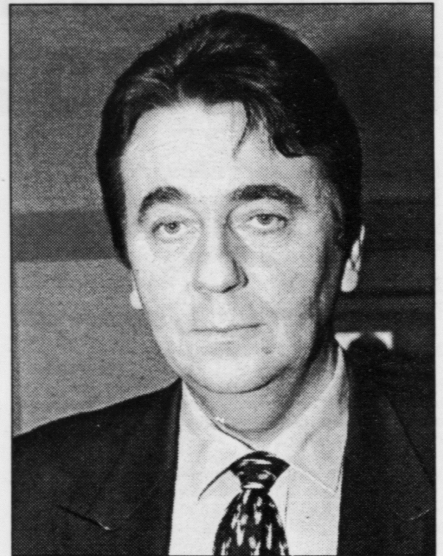
Sambandsflokkurin var ósamdir, tá tær stóru yvirtøkurnar vóru framdar. Vit vóru eisini ósamdir, tá talan var um at broyta ríkisstuðulin til blokkstuðul. Loysingarflokkarnir grundgövu broytingarnar við at gera føroyska samfelagið sterkari. Í dag kann hvør einstakur sjálvur meta um hetta eydnadist.

Harri formaður

Aftaná tað sum eg havi ført fram, kann ein nátturliga spyrja, um vit í Sambandsflokkinum í einum og øllum eru nøgd við samarbeiðið millum Føroyar og Danmark.

Svarið er nei. Vit eru ikki nøgd. Men orsøkin til okkara ónøgd er ikki, at nakað er galið við heimastýrslógini. Tað sum var galið er, at vit ikki høvdu avtaladar spællreglur innan fyrri karmarnar av heimastýrslógini. Og hví høvdu vit ikki tað? Hava føroyingar biðið um, ella skotið upp, greiðar spællreglur, sum danir hava nokta fyrri at fremja? Ikki mer vitandi.

Lat meg nevna eitt dømi. Í fyrru helvt av áttatiárunum

høvdu vit ríkisfundir, har politisku leiðslurnar í Danmark, Grønlandi og Føroyum kundu hittast m.a. fyrri at upplýsa hvønn annan um øll víðurskipti av týðningi. Hesir ríkisfundir vóru niðurlagdir so skjótt Sambandsflokkurin ikki meira var í samgongu. Vit tóku teir uppaftur, so skjótt sum vit komu fram at aftur, og gövu teimum enn stórra innihald, og eiga teir at hava upp aftur stórra týðning í framtíðini.

Mær dámar ikki at fara inn í smálutir í sambandi við verandi støðu, og verandi millumverandi, við donsku stjórnina og við Danmark. Hetta ber illa til, fyrri enn vit politikistir eru vorin samd um, hvat skal gerast.

Hetta er heldur ikki neyðugt. Ein frágreiðing uppá 2.500 blaðsíður hevur nóg av svarunum. Lesið hesa frágreiðing.

Hon víðger samskiptið millum dansk og føroyskar politikarar myndugleikar. Danir hava víðgerið, at teir hava gjørt mistøk. Hetta eru mistøk, gjørt av persónum. Onki av hesum mistøkum er gjørt, tí vit hava heimastýrslógina, og tí heimastýrslógin er orðað sum hon er.

Tá tit lesa frágreiðingina, áttu tit ikki eisini at mett um okkara menn, politikkarar og embætismenn, hava gjørt teirra heimaarbeiði ella ikki. Eg spyrji bara.

Harri formaður

Lat meg eina ferð enn endurtaka, at meðan nógvir flokkar og nógvir persónar bera fram, at heimastýrslógin er gomul, og tað kann tað vera nakað um, og av hesi orsøk eigur at verða broytt, so hevur ongin enn víst á, hví og hvussu hon skal broyast, uttan Tjóðveldisflokkurin.

Lat meg runda av við at vísa til Harhoff professara, sum er serfrøðingur á økin-

um. Í sambandi við at bankafrágreiðingin kom fram, svaraði hann í sjónvarpinum uppá henda spurningin nakað soleiðis: »Jeg synes det mest konstruktive man kan sige, er at der må tages initiativ til at der indføres øjeblikkeligt nogle spilleregler, nogle procedurer og nogle rutiner, så man sikrer sig, at dette problem ikke opstår i fremtiden«.

Lat okkum biða við at fyrirreika ta loysningina sum tit leggja upp til her. Lat okkum ístaðin skjótast gjørligt, saman við donum, gera nýðgjar spællreglur, procedurer og arbeiðsreglur fyrri framhaldandi samarbeiði millum Danmark og Føroyar innan fyrri verandi heimastýrslógina.

Hetta seinast nevnda hevur stóran skund. At loysa hevur hafturfmóti ongan skund.

Eg havi fyrr sagt, at tað í sambandi við 50 ára dagin fyrri heimastýrslógina eigur at vera hildin ráðstevna í Føroyum. Henda ráðstevna, har eisini útlendskir serfrøðingar eiga at luttaka, eigur at geva okkum eitt kvalifisera boð uppá fyrminur og vansar við ríkisfelagsskapinum, hvønn status Føroyar hava aftaná 50 ára heimastýri, og hvørjir møguleikarnir eru uttan heimastýrisskipanina.

Skuldi tað hóast alt verið ein meiriluti her á tingi, sum hevur so stóran skund at fyrirreika loysingina, at teir ikki kunnu biða eftir einari tilfari ráðstevnu, so eiga vit at leggja spurningin fyrri føroyska fólk. Eg rokni við at eg fái víðhald fyrri mínum sjónarmiði.

Edmund Joensen,
løgmaður